

УДК 677.017.8

Г.О. ПУШКАР, Б.Д. СЕМАК
Львівська комерційна академія

ТОВАРОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО АСОРТИМЕНТУ ЕЛІТНОЇ БІЛИЗНИ

Розглянуто основні чинники формування вітчизняного асортименту та властивостей елітних видів постільної і столової білизни. Основна увага приділена сучасному товарознавчому трактуванню щодо формування та оцінювання рівня елітності названих видів білизни. Узагальнено зарубіжний досвід формування ринку білизни.

Ключові слова: формування асортименту білизни, елітні види білизни, градації елітної білизни, ринок постільної і столової білизни, конкурентоспроможність білизни.

Г.А. ПУШКАР, Б.Д. СЕМАК
Львовская коммерческая академия

ТОВАРОВЕДЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО АССОРТИМЕНТА ЭЛИТНОГО БЕЛЬЯ

Рассмотрены основные факторы формирования отечественного ассортимента и свойств элитных видов постельного и столового белья. Основное внимание уделено современной товароведческой трактовке относительно формирования и оценивания уровня элитности названных видов белья. Обобщен зарубежный опыт формирования рынка белья.

Ключевые слова: формирование ассортимента белья, элитные виды белья, градации элитного белья, рынок постельного и столового белья, конкурентоспособность.

H.O. PUSHKAR, B.D. SEMAK
Lviv Commerce Academy

MERCHANDISING ASPECTS OF FORMING THE MODERN RANGE OF LUXURY LINEN

The main factors in forming the national range and specific features of luxury types of bed and table linen have been examined. The main attention is paid to the modern interpretation of forming and assessing the level of "luxuriance" of these types of linen from the merchandising point of view. International experience of forming luxury linen has been summarized.

Keywords: forming a product range, luxury types of linen, luxury linen ranking, bed and table linen market, linen competitiveness.

Постановка проблеми

Відомо, що в технології виробництва білизняних текстильних матеріалів останніми роками відбулися суттєві зміни. Особливо це стосується тих видів білизняних текстильних матеріалів, які використовуються для виготовлення постільної білизни побутового, готельного та медичного призначення, столової білизни ресторанного призначення, постільної білизни медико-санітарного призначення. Передусім це стосується змін у технологіях вибілювання та заключного оброблення целюлозовмісних текстильних білизняних матеріалів і білизни, отриманих із лляних, бавовняних волокон та їх суміші. Конкретизуємо основні напрямки розвитку названих технологій, акцентуючи основну увагу на створення сучасного асортименту високоякісних видів екологічнобезпечної елітної білизни.

Як свідчить аналіз літературних джерел [1-5], у практиці вітчизняного і зарубіжного текстильного виробництва останніми роками в технологіях вибілювання та заключного оброблення лляних, бавовняних і змішаних білизняних тканин і білизни чітко намітились такі тенденції:

- впровадження в практику вибілювання та фарбування білизняних лляних і бавовняних тканин ресурсозберігаючої низькотемпературної технології замість класичної високотемпературної, що дозволяє значно підвищити зносостійкість цих тканин без погіршення їх естетичних властивостей;
- заміна хлорорганічних вибілювачів пероксидом водню в процесах вибілювання білизняних лляних і бавовняних тканин і білизни, що забезпечує цим тканинам і виробам необхідну зносостійкість та підвищену гігієнічність і екологічну безпечність;

- у процесах підготовки та вибілювання лляних і бавовняних тканин білизняного призначення все ширше застосовуються біотехнології (оброблення ферментами), що дозволяє суттєво підвищити гігієнічність, екологічну безпечність і зносостійкість цих тканин і відповідно білизни з них;
- постійно розширюється асортимент і збільшуються обсяги виробництва білизни медико-профілактичного призначення для забезпечення нею лікарень, медичних установ, санаторіїв, яка володіє антимікробними, брудовідштовхувальними та лікувальними властивостями;
- освоюється виробництво принципово нових видів спеціальної білизни з використанням білизняних наноматеріалів, наноемульсій і нанодисперсій.

Як бачимо, сфери застосування білизни дуже широкі та різноманітні, а її ринок постійно розширюється. В даній роботі ми обмежились розглядом тільки тих проблем, що стосуються формування сучасного асортименту білизни елітного призначення, що переважно використовується в готельно-ресторанних підприємствах, залізничному та морському транспорті. Необхідність розгляду цих питань диктуються низкою причин. Назвемо основні з них:

- інформація про асортимент і властивості елітних видів білизни міститься тільки в рекламних проспектах компаній-виробників і, як правило, носить рекламний характер, а тому є неповною і недостатньо обґрунтованою;
- не сформульовані та не стандартизовані вимоги до рівня елітних видів білизни різного цільового призначення;
- не обґрунтована залежність цін на основні види елітної білизни від рівня їх елітності;
- не вивчено і не узагальнено зарубіжний досвід формування асортименту та властивостей елітних видів білизни різного цільового призначення;
- не обґрунтована екологічна доцільність формування і розвитку вітчизняного сегменту ринку елітної білизни столового та постільного призначення.

Формулювання мети дослідження

Мета роботи: на основі аналізу літературних джерел і узагальнення результатів власних досліджень виявити основні напрямки розвитку вітчизняного асортименту елітних видів постільної і столової білизни.

Викладення основного матеріалу та його авторська інтерпретація

Як свідчить аналіз літературних джерел [4-7], у структурі асортименту та властивостей столової і постільної білизни останніми роками відбулися суттєві зміни. Назвемо основні з них:

- замість дефіцитної і менш якісної бавовняної білизни йде постійне збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту лляної білизни;
- для виробництва постільної і столової білизни освоюються нові види текстильної сировини (антимікробні бамбукові і кокосові волокна, штучне целюлозне волокно ліоцел і ін.);
- йде постійне вдосконалення окремих параметрів будови бавовняних, лляних і змішаних тканин для постільної і столової білизни (це передусім використання більш тонкої лляної пряжі мокрого способу прядіння, збільшення частки жакардових переплетень в асортименті цих тканин та ін.);
- в практиці оздоблення бавовняних і лляних тканин для постільної і столової білизни все більше використовуються різноманітні види вибивних рисунків, оптичне вибілювання, антимікробне оброблення та ін.;
- в практику білизняного виробництва впроваджуються сучасні нано-, біо- і хімічні технології, які дозволяють надавати білизняним тканинам і виробам з них комплекс необхідних властивостей – бажані антимікробні ефекти, високу гідрофільність, брудовідштовхувальність, високу екологічну безпечність та ін.;
- постійно зростають обсяги виробництва та розширюється сфера застосування елітних видів постільної і столової білизни, яка використовується не тільки в побутових умовах, але й в готельно-ресторанних підприємствах, санітарно-лікувальних установах, на залізничному та морському транспорті та інших сферах.

Найбільш актуальним сьогодні є використання лляного волокна для виготовлення різноманітних елітних (вартісних) екологобезпечних виробів білизняного призначення – простирادل, наволочок, підковдр, комплектів із них, скатерок, серветок, рушників (кухонних, ванних). Відомо, що лляні волокна у своєму складі містять мікроелементи важких і рідкоземельних металів (Cu, Zn, Mn, Pb, As, Cd і ін.), які надають їм комплекс унікальних медико-біологічних властивостей. Тому з гігієнічної та екологічної точки зору лляні волокна найбільш доцільно використовувати у виробництві елітних текстильних матеріалів і виробів постільного та столового призначення. Варто зауважити, що окрім своїх унікальних цінних природних властивостей (екологічність, біостійкість тощо), лляні текстильні матеріали характеризуються високою естетичністю, тому є дуже популярними серед фахівців, які займаються текстильним оформленням інтер'єрів [8].

У даній роботі ми зупинимось на більш детальному розгляді питань, пов'язаних з формуванням

асортименту і якості елітних видів вітчизняного асортименту постільної і столової білизни, обсяги виробництва якої у всьому світі постійно зростають. Виходячи з цього, основна увага буде приділена постановці і пошуку шляхів вирішення тих питань, які вимагають першочергового вирішення.

На нашу думку, розглядаючи проблеми формування асортименту і якості елітних видів білизни, передусім необхідно з'ясувати наступні питання:

- за яким критерієм слід відносити постільну та столову білизну до градації «елітна»;
- якою методикою потрібно користуватися для визначення рівня елітності названих видів білизни;
- як встановити залежність цін конкретних видів елітної постільної і столової білизни від рівня (градації) їх елітності.

Складність вирішення поставлених питань пов'язана з декількома причинами, а саме:

- в існуючих вітчизняних стандартах, що діють у сфері текстильного виробництва, вимоги до асортименту, властивостей і рівня елітності ще не сформульовані і не стандартизовані;
- відсутня обґрунтована та стандартизована методика оцінювання і контролю рівня елітності білизни, як і інших видів текстильних матеріалів і виробів;
- інформація про асортимент і властивості конкретних видів елітної постільної і столової білизни, як правило, міститься тільки в рекламних проспектах їх виробників і переважно носить рекламний характер.

Нами встановлено, що інформація про елітні види столової і постільної білизни міститься в таких виданнях: «Елітний текстиль для дому», «Зроблено в Україні», «Студія елітного текстилю», «Elite Home» та ін. При цьому торгівлею елітної білизни в Україні переважно займаються інтернет-магазини, магазини подарунків, спеціалізовані відділи у супермаркетах та фірмових магазинах та ін.

А тепер дамо визначення поняття «елітна білизна», оскільки воно ще відсутнє в навчальних, періодичних і монографічних виданнях з текстильного товарознавства та матеріалознавства і не стандартизоване.

Рекомендуємо дати наступне визначення цього терміну. Елітна білизна – це готові текстильні вироби чи полотна для них, виготовлені із високоякісної екологічно безпечної сировини, за сучасними екологічно чистими технологіями, яким властиві унікальні експлуатаційні, художньо-естетичні, гігієнічні, екологічні та інші вишукані властивості, що гарантують їх стабільний успіх на ринку.

Для прикладу розглянемо асортимент, властивості і сфери застосування найбільш поширених видів елітної білизни вітчизняних і зарубіжних виробників, яка останніми роками є поширеною на ринку України. Так, відома вітчизняна фірма «Галерея льону» випускає широкий асортимент елітної лянової білизни (вироби для кухні і спальні, вироби сувенірні) та лляних матеріалів для неї. Великою популярністю на ринках користується елітна постільна білизна, покривала і подушки з лляними наповнювачами виробництва ТОВ «Лінтекс».

Признаним лідером на вітчизняному ринку елітної білизни, як і інших видів елітного текстилю, є група компаній «Текстиль-Контакт». Це провідний національний оператор у сфері виробництва і реалізації текстильних матеріалів і виробів в Україні, включаючи і їх елітні види. Високим попитом на вітчизняному і зарубіжних ринках користуються елітні види постільної і столової білизни виробництва ТК «Домашній текстиль», яка входить до складу ТОВ «Текстиль-Контакт».

Широкий асортимент елітної столової білизни для ресторанів пропонує вітчизняна компанія «Яскрава». Найбільш високим попитом користуються такі види елітної білизни цієї компанії: серветки, скатертини, рушники та інші вироби.

Серед зарубіжних виробників елітної столової і постільної білизни слід відзначити швейцарську компанію «Dannu», німецьку компанію «Curt Bauer» та ін.

Як свідчить аналіз асортименту елітної столової і постільної білизни вітчизняного і зарубіжного виробництва ця білизна може випускатись різних градацій елітності і реалізуватись відповідно за різними цінами. Причому білизна найбільш високого рівня градації елітності і відповідно найвищої ціни, як правило, виробляється із найбільш високоякісної й екологічно чистої сировини, з використанням новітніх екологічно безпечних технологій і характеризується комплексом оригінальних механічних, естетичних, гігієнічних та інших корисних властивостей [9-11].

Особливо популярною є елітна білизна, отримана за допомогою нанотехнологій. Наприклад, шляхом оброблення білизняних матеріалів і виробів відповідними видами наноемульсій і нанодисперсій їм можна надавати необхідну біостійкість залежно від умов їх експлуатації. Особливо виправданим є захист білизняних матеріалів і виробів від шкідливого впливу волоконоруйнуючих та патогенних мікроорганізмів. Тому за допомогою нанотехнологій білизні елітного призначення можна надати комплекс бажаних багатофункціональних властивостей, а саме [4, 6]:

- покращувати їх художньо-естетичне оформлення;
- надавати білизняним текстильним виробам ряд нових споживних багатофункціональних властивостей (біостійких, брудовідштовхувальних, лікувальних, дезодоруючих та ін.);
- підвищувати гігієнічність, екологічно безпечність та зносостійкість цих матеріалів і виробів;

- гарантувати встановлені терміни їх зношування.

Необхідно відзначити, що до елітної білизни також відносять екологічно безпечну білизну з інноваційних (натуральних) видів волокон. Варто зауважити, що сьогодні особливо актуальною на українському ринку є високоякісна елітна постільна білизна з бамбука. Дослідження показали, що білизна з бамбука порівняно з традиційною бавовняною володіє багатьма перевагами, а саме [6, 7]:

- антимікробні властивості, тому що бамбукове волокно містить природний компонент “bamboo kun”, завдяки якому відбувається запобігання розмноженню патогенних мікроорганізмів;
- гігроскопічні властивості, які дають можливість постільній білизні створювати комфортні умови для сну, адже бамбукове волокно має пористу структуру, добре вбирає вологу, а також випаровує її;
- висока м’якість, тому що бамбукове волокно є м’яким і за якістю є схожим до шовку;
- міцність і висока зносостійкість;
- екологічна безпечність, оскільки бамбукове волокно є натуральним і екологічно чистим, а бамбук культивує в екологічно чистих районах, швидко росте і не потребує добрив.

У результаті досліджень з’ясувалося, що більшість мікроорганізмів на поверхні матеріалу з бамбукового волокна гине, і з часом цей ефект зберігається навіть після багаторазового прання. З бамбукового волокна виготовляють не тільки високоякісну постільну елітну білизну, але й наповнювачі для подушок і ковдр [6].

Досить популярними серед споживачів є бамбукові ковдри. Вони мають високу м’якість, теплоізоляцію, антибактеріальні властивості та відповідну вологовіддачу. Завдяки «легкості» бамбукового наповнювача у ковдрах відбувається відмінна циркуляція повітря, вони є досить легкими та можуть піддаватися багаторазовому пранню і при цьому не втрачати свої природні антибактеріальні властивості та естетичний зовнішній вигляд [6,7].

Бамбукові подушки є особливо м’якими, мають відмінні вентиляційні властивості, оскільки бамбукове волокно допомагає боротися з потовиділенням, внаслідок чого волога швидко поглинається і випаровується. У подушках з бамбуковим наповнювачем не заводяться пилові кліщі, тому вони відмінно підходять для людей, які мають алергію і хворі на астму.

Бамбукові рушники (банні, кухонні) мають високу гігроскопічність, блиск, м’якість, антибактеріальні властивості. Бамбукові рушники мають також здатність знищувати запахи. Дослідження показали, що бамбукові рушники з вмістом бавовняного волокна мають достатню гігроскопічність і підвищену зносостійкість.

Для виготовлення елітних виробів інтер’єрного призначення використовують також інноваційні волокна, які отримані з таких природних полімерів, як: кукурудзяний крохмаль, масляниста соя, водорості, оплодні горіхів кокосової пальми, штучне целюлозне волокно з деревини евкаліптового дерева, хітазанвмісні волокна.

Варто зауважити, що сьогодні багато зарубіжних фірм випускають елітну постільну білизну з манільського прядива, коноплі, кокосового волокна, джуту, рамі і сизалю. Волокнами-«новинками» у виробництві елітної постільної білизни є: кропива; кипарис Хинокі; волокно, виготовлене з торфу та ін. [7].

Кропива – це натуральне ековолокно, яке володіє гігроскопічними властивостями, а також має високу міцність і теплоізоляційну здатність.

Кипарис Хинокі – ековолокно, яке характеризується антибактеріальними властивостями, волокно також володіє лікувальними властивостями і має сприятливу дію на організм людини. Дане волокно отримується з відходів дерева кипарис під час його переробки.

Волокна, отримані з торфу, мають трубчасту структуру, тому постільні вироби з них є легкими, характеризуються високими гігроскопічними та теплоізоляційними властивостями. Також необхідно зазначити, що волокна з торфу володіють антисептичними властивостями та є гіпоалергенними.

Волокна з шкарлупи кокосів характеризуються термозберігаючими і дезодоруючими властивостями. Завдяки своїй пористій структурі, виготовлені з них вироби мають високу гігроскопічність і є легкими, а також гіпоалергенними. Такі текстильні матеріали є на дотик сухими і водночас освіжаючими, «дихаючими», з відповідними антибактеріальними і дезодоруючими властивостями [8].

Необхідно зазначити, що наведені вище ековолокна використовують не тільки для виробництва елітної постільної і натільної білизни, а також для елітних інтер’єрних виробів різного цільового призначення.

Необхідно відзначити, що своєрідною новинкою на вітчизняному ринку є елітна постільна білизна з 3D-ефектом (3D-друком). Постільна білизна з 3D-друком – це інноваційна постільна білизна з високим художньо-естетичним оформленням. Рисунок наноситься на тканину за допомогою фотодруку, що дозволяє підкреслити його об’єм. Найчастіше на комплекти постільної білизни з 3D-друком наносять зображення природи і тваринного світу, фотографії міст, пейзажі та ін. Для дітей виробники пропонують

комплекти постільної білизни з картинками мультиплікаційних героїв, казкових персонажів тощо. Сучасні технології дозволяють передати гаму кольорів і точність малюнка до найменших дрібниць. Також для дітей виробники пропонують комплекти постільної білизни з рисунками, що світяться у темряві. Дані рисунки наносять люмінесцентною фарбою. Новітні технології широкоформатного друку є екологічно безпечними. Крім того, така білизна володіє всіма характеристиками, які властиві білизні, що відноситься до градації «елітна». Зазвичай такі комплекти білизни пакують в фірмову подарункову коробку з логотипом виробника. На вітчизняному ринку популярні комплекти елітної постільної білизни з 3D-друком італійської фірми «Famille». Варто зауважити, що в асортименті продукції торгової марки «Famille» особливо популярною є колекція елітної постільної білизни – «Organic Modal» з використанням органічних "зелених" тканин. Ця постільна білизна виготовлена з новітньої тканини «Modal», яка отримується з натуральних волокон австралійського буку. Постільна білизна з інноваційної тканини «Modal» є гігієнічною, екологічно безпечною, гіпоалергенною, зносостійкою, невибагливою у догляді тощо [10, 11].

На жаль, сьогодні обґрунтованої і стандартизованої методики оцінки рівня елітності столової і постільної елітної білизни, як і інших видів елітного текстилю поки не існує. І це створює певні труднощі не тільки при обґрунтуванні цін на названі види білизни залежно від градацій їх елітності, але й при її реалізації на ринках.

Більше того, збільшення обсягів виробництва елітної білизни та розширення асортименту вимагає: сформулювати і стандартизувати вимоги до її ключових властивостей (зносостійкості, гігієнічності, екологічної безпечності, рівня естетичного оформлення та ін.), обґрунтувати та сформулювати норми названих властивостей, а також критерії та методи їх визначення.

Наявність такої інформації дозволить сформулювати та обґрунтувати науково-методичні засади формування окремого сегменту вітчизняного ринку елітної білизни. Слід підкреслити, що такі ринки вже створені у багатьох економічно розвинутих країнах і успішно функціонують. На часі створення окремого сегменту елітного текстилю, включаючи і елітну білизну, і в нашій країні.

При цьому слід підкреслити, що у світовій практиці чітко намітилась тенденція поповнення та розширення асортименту елітної білизни за рахунок віднесення до елітної білизни такі її види:

- екологічно безпечну постільну і столову білизну, яка відповідає вимогам існуючих міжнародним і вітчизняним екологічним стандартам;
- нагільну і постільну білизну лікувального і медико-профілактичного призначення, яка використовується в медичних установах;
- білизну спортивного і профілактичного призначення, отриману на основі сучасних нано-, біо-, і хімічних технологій.

Разом з тим, слід відзначити, що в погоні за високою ціною деякі зарубіжні фірми під брендом елітності випускають так звану «псевдоелітну» білизну, яка відрізняється тільки двома характерними показниками – високим художньо-естетичним оформленням і високою ціною. І виробники такої білизни зовсім не гарантують її високу гігієнічність, екологічну безпечність і відповідну зносостійкість та інші ключові для споживача властивості. Прикладом такої білизни може бути постільна білизна таких зарубіжних фірм: «Агуа», «Тас», «LeVeLe» та ін. Нажаль, на ринку така імпортована білизна є досить поширена.

Завершуючи розгляд піднятих питань, вважаємо за доцільне:

- створення окремого міжгалузевого стандарту на елітну білизну, в якому були би регламентовані вимоги до її асортименту, властивостей і рівня якості; дано визначення основних термінів і понять; обґрунтування норм, критеріїв і методів оцінювання властивостей;
- обґрунтування сфери найбільш ефективного використання конкретних видів білизни;
- визначення критеріїв і методів оцінювання рівня елітності білизни різного цільового призначення.

Висновки

1. Вивчено стан і перспективи розвитку вітчизняного асортименту елітних видів столової і постільної білизни. Обґрунтовано доцільність проведення поглиблених товарознавчих досліджень оптимальності структури асортименту і ключових властивостей названих видів білизни.

2. Обґрунтовано необхідність стандартизації вимог до асортименту, властивостей, рівня якості та екологічної безпечності елітної білизни, а також розроблення методики оцінки рівня елітності цієї білизни, їх критеріїв і методів її оцінювання.

3. Доведено доцільність вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду формування асортименту, рівня елітності та якості елітних видів столової і постільної білизни, а також створення на їх основі окремого сегменту вітчизняного ринку.

Список використаної літератури

1. Глубіш П.А. Хімічна технологія текстильних матеріалів. Завершальне оброблення / П.А. Глубіш. – К. : Арістей, 2005. – 300 с.
2. Кричевский Г.Е. Нано-, био-, химические технологии и производство нового поколения волокон, текстиля и одежды / Г.Е. Кричевский. – М.: Изд-во «Известия», 2011. – 528 с.
3. Пахолок О.В. Товарознавчі аспекти формування асортименту та якості лляних тканин: монографія / О.В. Пахолок. – Луцьк : Ред.-вид. відділ ЛНТУ, 2011. – 186 с.
4. Пушкар Г.О. Інтер'єрний текстиль: товарознавчі аспекти формування асортименту та якості: монографія / Г.О. Пушкар. – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 176 с.
5. Галик І.С. Проблеми формування та оцінювання екологічної безпечності текстилю: монографія / І.С. Галик, Б.Д. Семак. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. – 488 с.
6. Пушкар Г.О. Постільна екобілизна: сучасний асортимент та властивості / Г.О. Пушкар, Б.Д. Семак / Матеріали І-ої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів», 18-20 березня 2014р. – Полтава: Полтавський університет економіки і торгівлі, 2014. – С. 74-77.
7. Семак Б.Д. Інноваційні види сировини для виробництва інтер'єрного екотекстилю / Б.Д. Семак, Г.О. Пушкар // Торгівля, комерція, підприємство: Зб. наук. праць. Випуск 17. – Львів: ЛКА, 2014. – С. 198– 200.
8. Пушкар Г.О. Льон в інтер'єрі / Г.О. Пушкар, Б.Д. Семак // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – №1(221). – С. 256 – 262.
9. Все про льон [Електронний ресурс] // Інтернет-магазин лляних тканин та виробів з льону «ТекСтиль». – Режим доступу: <http://www.textilewest.com.ua/ukr/index.html>.
10. Елітна постільна білизна 3D – модна новинка для спальні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://panna.org.ua/house/2621-eltne-postlna-blizna-3d-modna-novinka-dlya-spaln.html>.
11. Элитное постельное бельё [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.textilhouse.com.ua/elitnoe_postelnoe_belyo/.